

GAZETĂ TRANSILVANIEI.

Gazetă ese de 2 ori: Joi și Dumineca, Foi, cindu concedu ajutoriale. — Pretiul: pe 1 anu 10 fl., pe $\frac{1}{4}$ 8 fl. v. a. Tiere este 12 fl. v. a. pe unu anu său $\frac{2}{3}$, galbini mon. sunatòria.

Anulu XXXVI.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tacă timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 73

Brasovu 9 Octobre 27 Septembre

1873.

Brasovu 8 Oct. n. 1873.

Un mare eveniment ce poate aduce o miscare generale in Europa se prepară a erumpe in Francia, vulcanul libertatii republicane si al lui in contra monarchismului. Deputatii monarchisti in decursul vacantei adunarii dela Versailles s'au intielesu, amalgamisandu partitele loru asia, incat au a mana una majoritate mare pentru sesiunea viitoră a parlamentului, in care voru a pasi pe facia la proclamarea lui Chambert de rege legitimu alu Franciei. Lumea diplomatica e pusa in miscare; si min. de externe alu nostru da pre mare importantia evenimentului dinaintea pragului, ordinandu cele de ordinat pentru atragerea atentiei representantilor. Thiers s'a reintorsu din Elvetia si s'a pusu in fruntea republicanilor. Ce va urmă? Se nu dormim. In nr. vii. mai multe.

Acum publicamu cu placere cele urmatòrie:

Nr. 205 AEM.

Procopiu

din mil'a lui Dumnedieu dreptucredintiosu Archiepiscopu alu Transilvaniei si Metropolitu alu romanilor greco-orientali din Ungaria si Transilvania.

Iubitului cleru si poporu din archidieces'a Transilvaniei: Daru si mila dela Dumnedieu Tatalu si Domnului nostru Isus Christos!

Dupace placu atotupernicului Dumnedieu a chiamă din vietia pre neuitatulu Archiepiscopu si Metropolitu alu nostru **Andrei** Baronu de **Siagun'a**, — congressulu nationalu alu provinciei nostre metropolitane convocatu la Sibiu pe diu'a 26 Augustu (7 Septembre) a. c. ne a alesu pre Noi dupa normele Statutului organicu besericescu de Archiepiscopu alu Transilvaniei si Metropolitu alu romanilor greco-orientali din Ungaria si Transilvani'a; er' Maiestatea Sa cesarea si apostolico-regesca, gloriosulu domnitoru alu nostru **François Iosifu II**. cu preanalt'a resolutiune din 17 Septembre n. a. c. s'a induratu preagratisosu a intarì acesta alegere.

Facemu der' cunoscutu iubitului cleru si poporu alu archidiecesei nostre Transilvane: ca dupa cele premise, congressulu nationalu alu provinciei nostre metropolitane in diu'a de astazi ne a introdustu pre Noi solenelu in scaunulu metropolitanu, si cu acesta Noi ca Archiepiscopu si Metropolitu amu intratu in functiune spre a suporta sarcina, ce provodinti'a dumnediesca, dupa sufragiulu clerului si alu poporului provinciei nostre metropolitane, o a pusu pe umerii Nostri.

Resoluti a urma pasii binecuvantati ai feericului Nostru predecesor, contam la sprinire caldurosa din partea clerului si a poporului de sub archipastori'a Nosta in tota acele, ce pe bas'a institutiunilor canonice ale besericii nostre, si mai deaproape pe bas'a Statutului organicu, avem de a le face pentru folosulu sufletescu alu turmei Nostre cuventatorie, si preste totu pentru prosperitatea santei nostre beserici ortodoxe.

Salutandu-ve iubitilor fii sufletesci ca nou archipastoriu alu vostru, ve poftimur pre toti la conlucrare in vi'a Domnului, ca aceea plivita de orce maracini stricatióse, se poate aduce fructele salutarie ale creditiei, dragostei si ale sperantiei crestinesci intru marirea lui Dumnedieu. Dandu-ve totu odata binecuvantarea Nosta archipastorésca, in le-

gatur'a dragostei si a ordului canonice ve poftimur, se Ne cuprindeti si amintiti in santele vostre rugatiuni.

Datu in residinti'a Nosta archiepiscopésca-metropolitana in Sibiu, la 16/28 Septembre, anulu Domnului 1873.

Procopiu Ivacicovicu m. p.
(L. S.) Archiepiscopu si Metropolitu.

Maiestatea Sea c. si r. apostolica prin preinalt'a Sea decisiune dta 23 Septembre a. c. s'a indurat pr gratisu a provede pre inaltu Présantul Parinte Archiepiscopu si Metropolitu Procopiu Ivacicovicu cu demnitatea de consiliariu intimu alu Maiest. Sele, fara tacsa. „T. R.“

Domnule Redactoriu!

Dupa doce absentie in restempu mai bine de trei luni dela locuinti'a si din patri'a mea, reintorcundu-me de curendu in sinulu familiei mele si dorindu se afu ce s'a mai intemplatu atatu in acesta tiéra de trei ori nefericita, catu si preste totu intre cei de aceeasi origine si limba, am frundiatu pe apucate prin diverse diarie si am vedutu intre altele, ca unele diarie romanesci reflecteda si la lucrările Societatei academice romane, care in tonulu bunei cuvenintie, care numai ca prin trécatu, si era unele in bataia de jocu, precum d. e. „Poporulu“ in nr. 175 pe col. 2. Afu totu-odata in nr. 66 alu Gazetei D-Tale pe col. 4, cumu unui corespondente dela Bucuresci i se pare, ca societatea academica „ar' jacea invelita in trunu misteriu, ca nici diurnalistii nu -si batu capulu se afle, ca ce lucrédia ea, nici membrii ei nu si-au alesu unu diariu, prin care se faca lumiei cunoscuta activitatea sa diurna, bine sciendu, ca a trecutu tempulu misticismului in orce ramura a activitatii umane etc.“

Am se premitu Domnulu meu, ca societatea academica romana imitandu esemplulu altor corportiuni europene cu vocatiune analoga, adeca strictu scientifica: indata dela infientiarea sa si-a luat de maxima, de a nu respunde nici odata la inputatiuni si dascalituri de acesta, pentru ca este de demnitatea sa. Eu inse nu ca membru alu ei, ci ca particulariu, din stim'a ce am catra lectorii Gazetei, voiescu se corregu in pucine cuvente opiniunile erronate ce s'a stracuratu in susu citatulu nr. alu „Gazetei.“

Societatea academica nici odata nu s'a invelit in misteriu; chiaru in siedintiele sale private a potutu intra si assista dela incepstu orce omu de buna crescere, 'ia statu si 'i stă in voia a -si luă notitie despre ceea ce se lucra, pentru ca societatea -si a consideratu localulu seu ca si una classe de scola, punendu numai conditiunea, ca se nu'i turbure nimeni linistea, precum s'a intemplatu ore-candu. Credu, ca acestu dreptu -lu are orce profesori si ori-care docente, ca se nu sufere a i se preface clasa, d. e. in casina. Asia der' nu societatea academica e de vina, deca de vreo trei ani incoce nu mai intra nimeni in clasea, in localulu ei.

Ca diurnalistii nu -si batu capulu se afle ce lucredia ea, acesta -si are causele sale profunde, pe care le va pota afila ori cine pe largu preste vre-o luna de dile in alta foia romanescă.

Pretensiunea ca membrii corpului academicu se -si faca cunoscuta activitatea loru diurna in

vreunu diuariu alesu inadensu, este mai multu decat curioasa. Acesta ar' semnifica tocmai atata, catu a pretende si dela professorii diverselor facultati, si dela tota societatile scientifice, ca se -si trambitie pe fia-care di programele, agendele, collegiele, prelegerile loru, adeca se discute cestiuni scientifice in midiulocul piatiei, se faca disputatiuni publice scientifice in audiulu glotelor, precum facea calugarii cu cele theologice in evulu mediu, se -si regulodie si fondurile si bugetele colo in piat'a scaimbatorilor de bani, in „Lipscaenia“, in „Hanulu cu tei“, in „Banc'a Romaniei.“

Si ce diariu se -si aléga Societatea academica? Ea are Annanile sale; celu care vrea se afle despre activitatea ei, se nu -si pregete a -si castigá Annalele, cumu -si castiga si desu numit'a societate aseminea publicatiuni, si a scote de acolo ce-i place, a comentá, critica, ori cumu ii vene. Se -si aléga diariu? Totale diariile din capitala suntu organe de ale diverselor partite, cu care corpul academicu nu are si nu voiesce se aiba a face nimicu. Resultatele finali ale sesiunilor sale anuale se publica regulat in „Monitoriulu officiale;“ celealte diarii publica ce vréu ele, seu nu publica nimicu, care cumu ii dictéa interesulu seu gustulu seu.

Nu cum-va s'ar' pretende, ca membrii societatei academice se se faca si corespondenti la cutare diarie, er' redactorii si collaboratorii loru se stau pana atunci cu manile in sioldu? Se o mai patia cineva ca si in a. 1867.

Cu acestea asiu fi terminatul despre societatea academica; der' fiendu-ca la acelasiu locu se spunu mai multe despre publicitate, da-mi voia se atengu ceva despre acesta, cu aplicare la mai multe casuri:

Corespondentului ii este cunoscuta sententia. Multa licent, sed non omnia expeditunt. Multe suntu permisse, dara nu totale folosescu. Elu dice ca a trecutu tempulu misticismului, vrea se dica, alu tineriei de secrete, pentru ca misticismu este terminu strictu religiosu si semnifica cu totulu altu ceva. Eu sustienu tocmai din contra, ca tempulu secretelor n'a trecutu si nu trebuie se tréca; si inca mai adaogu, ca prea adesea revelarea secretului este crima, care merita pedepsa aspra, merita scoterea individului din societatea in care se afla. Acesta e una lege omenesca ce se observa cu rigore la tota poporale si anume la cele libere si ajunse la maturitate politica si sociale. In Auglia domina deplina libertate de tipariu; natiunea inse, matura si practica cumu este, -si are facia cu strainii secretele sale, cunoscute fia-carui anglu, despre care inse nu se vorbesce in publicu. Vai de acelu publicistu anglu, carele mai alesu in tempuri grele, critice, va cutedia se revele, se dea pe facia vreunu secretu national, seu patrioticu, ori si vreunu secretu alu partitei de care se tiene si densulu; in casulu celu mai favorabile, unulu ca acela trece de unu flecariu, de unu rabulistu, caruia nu i se mai comunica nimicu, er' in casuri mai grele e tractatul ca tradatoriu. Tu tocmai se intempla, d. e. si la unguri, sasi etc. Adesea obvenu in vietia si lucruri, in se-ne cu totulu innocent, despre care inse nu e bene a vorbi nimicu, celu pucinu pe unu tempu ore-care. Acesta se numesce discretiune, care se preface in datorintia (obligatio) strinsa, candu cineva, fia si unu poporu seu partita, se afia incunguratu de vecini rei, seu chiaru de in nemici

— Unu omu simplu -si vende boii, pléca cu pretilu loru; pe drumu se abate in vreo cabana, bea, scóte bani se platésca; nisce blastemati vedu ca elu are bani multi la se-ne; apuca la drumu inaintea lui, intr'aceea a innoptat; ceia -lu pandescu, ii tienu calea si -lu omóra.

Senatu romanu, comandante de óste, diplomat, comerciant, fabricant, medicu, preotu confessoriu, resfira-le secretele si 'i ai perduto.

A priceputu acuma d. corespondente, care este adeverat'a definitiune a publicitathei?

Cu acestea am onore a fi si a subscrise
Alu DTale frate stimatoriui
G. Baritiu.

Stergerea Seminariului gr. cath. de Vien'a si inca ce-va.

(Capetu.)

Se lasamu inse trecutulu, ca-ce acestu-a e consumatu si trecutu la eternitate, presintele si venitoriul e numai alu nostru se cautam dér' modu cá se le folosim spre binele nostru. Fostii seminaristi de Vien'a, precum amentii in nr. tr. voru se vina la Pest'a cá aici in midiuloculu rom. catolicilor se se faca — dupa dis'a unui Archiereu — preuti catolici, éra nu schismatici; se notamu inse bine, ca fundatiunile din Vien'a nu remasera neciuntate, ci modificate astufeliu, cá iu locu de 14 teologi romani vienesi, voru se remana 8 pestani, adeca din Blasiu 3, Gherl'a si Orade cate 2, ér' din Logosiu 1, pre cei-lalți precum suna ordinatiunea mai inalta se-i tramita ordinariatele respective unde voru voii; écca romanule, in locu de pane ti-a datu ossu, in locu de dreptu, asia dicundu, gratia, écca resplat'a pentru sudórea romanului; fia inse cati voru fi, totu-si la olalta cu cei ce mai nainte, au fostu in Pest'a vemu avé 14 teol. rom., mai totu atati-a ruteni si croati, pentru aceea intrebamu, ce se va face cu Vice-Rectoratulu romanu din Vien'a, facut'au óre Archipastorii nostri vre unu pasu cá interesele nóstre inca se fia reprezentate prin unu superioru romanu, cugetat'au Santielor, cá tenerii romani se nu remana fara conductoriu, séu dora si acestu-a s'a stersu dimpreuna cu seminariulu; Egalitatea aduce cu sine, cá de cum-va rom. cath. in numeru ce e dreptu, mai mare, pana acumua esclusivu au avutu superioru, asia poftim, cá si noi se fumu representanti prin unu superioru. — Cumca voru se ne concedia rom. cath. séu ba, pre noi nu ne interesédia, noi aici nu trebue se caciulimu, nu trebue se amblanu dupa gratia nimenui, ci trebue se ni ceremu dreptulu nostru, trebue se pretindemu respectarea egalitatii si a adeverului, de órece ácolo nu suntu teologii nostri din gratia rom. cath. ci din sudórea romanului. Candu panemu acésta intrebare nu voimu se dubitamu in prudintia si intieleptiunea Santielorloru loru nu, de órece credemu, ca li jace la anima binele natiunei si besericiei róstre, ci voimu singuru numai a li aduce aminte, cá se nu intardie a face pasii necessari la locurile mai inalte, cá apoi se nu fia prea tardiu. Póte voru fi, cari, preocupati de spiritulu ultramontanismului, voru dice ca ce lipsa avemu noi acolo de superioru gr. cath. rom. e destulu cá teologii nostri se se crésca cá preuti pii etc. Lips'a inse e mare, de órece noi nu avemu lipsa de preuti cari nu sciu séu nici nau inventiatu cumu se face o missa, imormentare, manecare ori inserata, nu ni trebuesc noua preuti cari se scia numai ritulu latinu, ér' din alu nostru nimicu, ce ni va folosi: ca acolo tenerii nostrii se inventie in 4 ani „Dominus vobiscum“ ér' venindu a-casa intr'o parochia, spre rusinea loru trebue se inventie dela dascalu, aceste si alte defekte trebue se le suplinésca unu superioru romanu, elu trebue se formede dintre ei preuti gr. cath. ér' nu latini Acésta fù si dorintia veteranului Eppu din Eperjes candu acumu duoi ani se incérca ministrul a nimici semin. din Vien'a elu in rescrisulu seu dicea, ca numai atunci va consenti cu voi'a ministerului, candu va

denumi unu superioru gr. cath. séu i-va da fundatiuni pentru semin. domesticu, de órece elu are lipsa de preuti, cari sciu si cunoscu ritulu besericiei orient. Acésta se poftesca si acumu Archiereii nostri unanimu si atunci credemu ca li va succede a scóte ce-va la cale.

Pre langa vice-rectorui de Vien'a se numuitu a dice cate-va cuvinte si despre societatea teologilor romani. Scimu ca teologii romani din Vien'a avura o societate cu statute intarite de Eppi; membrii acestei societati, in intielesulu statutelor se desvoltau in limb'a si literatur'a atatu besericesca, catu si nationale, se intrebamu inse acuma: ce va fi din societatea acésta? sust'a-va si mai departe in activitatea sa? La aceste intrebari credemu ca in scurtu ni va respunde comisiunea, alésa in ultima siedintia, in care membrii prevediendu lovirea ce se pregatea seminariului, solemnii si unanimu decisera cá in casu de disolvere societatea nu va inceta a esiste si mai de parte, din acésta causa se insarcină o comisiune care va avé se se ingrijésca — in casulu susu amintit — de starea venitória a societatii, de transportarea si constituirea societ. in intielesulu statutelor. — Cumca ce si, catu au lucratu comisiunea alésa, óre facutu-a pasii necessari la locurile competente pentru nou'a aprobare a statutelor, óre se ingrijigesc de fidel'a implinire a decisiunei, inca nu avemu neci o cunoșcinta; dér' se nu uitu ca dela zelulu si lucrarea loru aterna effectulu salutariu alu decisiunei societatii, dela ei depinde asia dicundu, sórtea venitória a societatiei, in man'a loru stà, cá se dicemu asiá, mórtea ori viéti'a societatii venitória pestane. Ei sciu ce influentia poternica are o societate, ei suntu petrunsi de intielessulu cuventului societate, de aseea avemu creditia firma, ca nu voru intardiá a face destulu dorintie si missiunei loru incrediute. Se póte ca la inceputu voru intempiniate mari pedece nu atatu din partea Archireilor nostri, catu mai multu din partea rectoralului din Pest'a, care precum in trecutu nu se indestuli cu oprirea diurnalelor romanesci ci voia se silésca pre teologii rom. se intre in societatea ungurésca, asia si acumua va miscá tóte petrele, cá se declare mórtea societatii infiintiande, dér' membrii comis. se nu se sparie si desperedie pentru ca „omne initium durum“ se misce si ei tóte petrele, se dica toti cu Seneca „Serviant deteriora melioribus fortes simus aduersus fortuita“, se se intrepuna mai vertosu la archireii nostri cerendu ajutoriulu loru pentru sustinerea Societ. si in seminar. din Pest'a. — Membrii comisiunei fiindu acumua de partati unii de altii, se se contieléga inca de tempiuriu, se lucre unanimu si cu taria de órece unirea da taria, ér' acésta, sigurantia la reesire, si ar' face fórté bine candu inca in ante de cursulu scolasticu ar' fi gat'a cu tóte spre a-si poté incepe activitatea sa, fi prin acésta se demunstre un-guriloru catu de desíerta li este credintia si catu de falsa opinionea loru despre teologii romani, de órece acesti-a nu lucra la o Daco-Romania, ci numai la cultivare in limb'a si literatur'a besericésca si nationale. Dè ceriulu, cá sperantia si credintia nostra de unu Vice-Rectoratu romanu si de o societate rom. se nu devina numai ilusiune ci realitate, cá se vedemu figurandu in seminariulu din Pest'a unu superioru cu caracteru firmu, barbatu zelosu, ér' in societatea nou infiintianda membrei cu caracteru si semtiamente adeveratu romanesci, uniti in cugete si semtiri; ca-ce numai asia s'ar' stemperá incatuv-a dorerea nostra si s'ar' preface in bucuria. — N.—

Discursulu lui Castelar, presedintelui Republicei spaniole,

rostitu in Cortesii din Madridu cu ocasiunea investirii sale cu potere dictatoriala.

Capetu.

In republicele moderne, resbelulu este tréb'a armatelor permaninte. Chiaru in tierile, unde aceste armate suntu pucienu considerabile, din primele

dile ale resbelului ele se punu in campania, discipline, organizate, dirigiate de capii loru natiali, avendu inaintele mórtea in lupta si inderetu-le mórtea din ordinu. Éca cumu se bate in lumea intréga, éca cumu trebuie se ne batemu si in Spania. Si pentru acestu cuventu, domnilor deputati, vinu astadi, cu tota energi'a convinctiunilor mele, cu dispretilu celu mai completu pentru fals'a polaritate, cu consciinti'a linisita si cu orgoliulu patriotismului meu, vinu a ve cere se-mi dati tóte midiulócele d'a restabili disciplin'a in armata, d'a redá ordonantiei militare tóta vigórea sa, totu presingiulu seu.

Da, domnilor, desfintarea pedepsei cu mórte este unul din principiale nóstre, este unu principiu sciintificu, unu principiu politicu; déra nimenea, in nici unu tempu, in nici o republika n'a prespusu vr'o data, ca armat'a ar' potea se esiste fara disciplina; ca acésta masina de resbelu, facuta pentru a infruntá mórtea, ar' poté se functione cu securantia, déca pedéps'a cu mórte, admisa de catra tóte codicele militare din lume, n'ar' serví, cá se dicemn astu-feliu, cá sanctiune suprema a fortiei sale.

Nu mai este cu potintia, d-loru, a se permite cá conuiourile se se retacésca si se se perde prin erórea capiloru, pe cari de securu sabi'a legii trebuie se-ii lovéscu cu mai multa rigóre de catu pe subalterni; nu mai e cu potintia a se permite, cá officiarii se abandonne regimenterile loru, si soldatii se strige: „diosu galónele si stelele!“ numai e cu putintia, cá nesce lasi se-si predè puscele in manile inamiciloru, cá chiaru aparatori ordinii si ai proprietatii se jafuésca nepedepsiti; nu se mai potu permite tóte acestea, trebuie se le impede camu cu orce pretiu, séu, déca nu, lumea va crede, ca societatea spaniole a recadiutu in starea selbatica, in barbaria primitiva!

Guvernul nu voiesce, nu póte, nu trebuie se consimta la acésta. Elu nu va consemti. Acusatii-me de necunoscentia, déca voiti. Voiu ascultá acusarile vóstre si nu me voi aperá.

In adeveru, am onore dreptulu a salvá mai nainte de tóte reputatiunea mea, numele meu? Nu, n'am dreptulu acesta. Móra numele meu, blaste-me-lu generatiunile viitorie, condamne-me generatiunile presinte la esiliu, la parasire, putienu -mi pésa, — numai Republic'a se nu se perde prin slabiciunea mea, numai patri'a se nu se perde prin erórea nostra!

De multe ori m'am indoit si am remasu inmurmuritu, vediendu pe omulu intregu, pe omulu ilustru, care m'a precedatu; luptandu cu scrupulurile sale si decidienduse in fine pentru partit'a contraria aceleia ce am luat eu, dér' n'am avutu curagiul se-lu urmediu.

Ne trebuie disciplin'a, si afati ca, pentru a o restabili, noi vomu intrebuinta forta crudime midiulócele cele mai rigurose.

Dér' odata armat'a organisata, va trebui s'o conservam, s'o marim. Cum o vomu mari? Prin ajutoriulu reservelor, dloru si unde aflam reservele?

Ei bine, suntu simptome, cari incuragiéza si consolá. Amintiti-ve de terórea ce inspirá mai inainte recrutarea: astadi acésta teróre nu se mai esca cu inflintarea reservelor. Astufeliu, noi avemu astadi 25,000 ómeni din resvera intruniti, dintre cari cei dela Corogna au potutu fi armati, si de a dôu'a di chiaru au potutu bate o banda carlista. Astufeliu provinci'a de Huesca, acésta voinica provincia aragonesa, tare prin anticele sale libertati, ne-a disu: „Contingintele nostru este de atati ómeni, gata in totulu de plecare; restulu tineriloru voiesce se plece impreuna si d'abia ascépta acestu momentu“

Din nefericire inse, pre langa acésta simptoma buna, este si una fórté trista. Nu voiu se insistu asupra-i, de téma a nu atitiá nesce pasiuni periculoase; dér' trebuie cu tóte acesteaf cá se o declaru: unu numeru fórté mare de familie avute tramit pe fi loru in strainetate, pentru a-ii subtrage dela servituu . . . Ei bine, dloru, guvernul s'a decisuse presinte unu proiectu de lege, prin care se se impuna o contributiune fórté mare asupra aceloru familie, cari, c'unu scopu culpabile si-au tramisu fi afară din Spania.

Dér' nu vomu avé, nu credemu ca vomu avé destula fortia cu cele 80,000 ómeni ceruti, credemu ca vomu fi fortia d'a ve cere unu altu proiectu, dreptulu d'a radicá contingintele intregu.

Dér' nici acésta nu va fi d'ajunsu d'a restabili disciplin'a; nu va fi de ajunsu d'a pune tóte reservele pe pitioru de resbelu: va trebui inca se formamau garnisónes sedentare in tóte orasiele importante: va trebui se facem inca o adou'a resvera

nationale, o mare militie; va trebui că aceasta militie se ofere garantii pentru mantienerea ordinii; va trebui că aceasta militie se nu fia milita unei partite, pentru ca nimic nu e mai reu de catu milita unei partite, ci se fia compusa din tota partitele, pentru ca tota au acelasi interesu pentru caminu, pentru libertate, pentru patria. Si vomu aplicá in tota energi'a sa legea ce ni-ati datu, vomu organisá militiele, conformu ordonauatiei dela 1822, si le vomu mobilisa, cumu amu si inceputu a face in Andalusia, si le vomu tramite la nordu, pentru că Spania' liberala se cada că unu deluviu asupra Spaniei absolutisce.

Si nu este d'ajunsu se avemu numai militie, trebuie că, pe candu noi discutemu, pre candu noi combatemu aici, capii militari din tota partitele, dela ilustrulu meu amic generalele Nouvillas pana la generarii cei mai burboneni, se mérge toti la resbelu, dandu guvernului garantii de supunere si de loialitate. Candu parintii nostri discutau aici, toti generarii, din tota partitele, mergeau la resbelu. D'asemenea astazi, guvernului s'a decisu a-ii intrebuintia pe toti, fara distinctiune de partita.

Mi veti dice ca avemu pucinu instinctu de conservare. Dér' eu declaru si repetu, ca in circumstantie asia de grave, necesitatea este legea suprema. Dicu si sustienu, ca chiaru candu necesitatea nu ne-ar' obligá se facemu acésta, contrariu catoru va esemplu prea famóse din istoria nostra, voiescu se credu in tempulu acestei crise, in parola de onore a generalilor spanioli, si sustienu in fine, ca nu esiste nici unu generariu destulu de forte pentru a stirpi din animele soldatilor nostri amórea ce au prinsu pentru republica.

Dér' ne mai trebuie inca si altu-ceva, trebuie că constituine si drepturile individuale se nu ne lege de mani. De aceea ve vomu cere o lege, punendu in vigóre legea disa ordinea publica, si declarandu in stare de asediul tota tiera' amenintiata, pentru că se nu mai fia posibile a mai face cine-va, nepedepsitu, subscriptiuni in favórea insurgingilor.

Si ce! voiti se ne espunem la móre dintr-unu prea scrupulosu respectu de principia in circumstantie normale? Unde ati vediutu facunduse resbelu in modulu cumu l'am facutu noi pan'acum? Domnilor! déca mi-ar' fi permisu a me ocupá aici de acele frumóse legende democratice, incantari ale viselor nostre; déca mi-ar' fi permisu a contemplá aici frumsetiele epopeie, in locu d'a me preocupa de ororile tristei realitat, v'asi intrebá: aveti vr'unu idolu, pe care se-lu preferiti marelui Lincoln? Ce strania, ce prodigiosa figura! Bietulu copilu alu desiertului, modestulu taitorius de lemne, marinaru din Ohio si Mississippi, se urca in Capitoliu dela Washington, liberéza pentru totu-déuna pe sclavi, si numele seu figureaza printre marii mantuitori ai omenirii

Ei bine! acestu omu, ce face elu in tempulu resbelului? Mai antaiu, fara a consultá congresulu, suspinde legea de habeas corpusu si petrunde in domiciliul tuturor cetatiilor; fara a consultá congressulu, imprascie cu man'a armata tota meetin-gurile si deporteza pe oratori ce aperau slavagiu; fara a consultá congresulu, interdice orce publicare in favórea slavagiului; si tota averile complicilor insurectiunii dela Nordu fura confiscate si pedeps'a cu móre fù pronunciata in contra oricui soldatu rebelu seu indereticu. Cu tota aces-tea, Lincoln este óre pentru dvóstra tiranulu, care confisca averile, care suprime libertatea presei, care violéza caminurile domestice? Nu: necuratiile inevitabile ale vietiei politice si ale resbelului au disparutu in istoria sa, si sufletulu lui Lincoln vi se aréta in ceriu, in lumina, intre eroii, martirii si mantuitorii genului umanu.

Noi Déra, d-loru deputati, vomu face ceea ce este indispensabile pentru resbelu, inse consultandu congressulu: ve vomu cere sanctiunea legala. Si declaru, ca eu remanu inamiculu ori-carei nelegali-tati, ca nu me voi servir de nici o mesura estra-ordinaria, care nu va fi fostu autorisata de congressu. Déra' mai declaru inca, ca déca nu-mi veti da autoritatea legala, de care amu nevoia, pentru a me aperá, pentru a apera democratia, libertatea, re-publica, in cea mai teribile criza cunoscuta in tempi moderni; ca déca nu voi ave poterea, nu voi mai ave nici respunderea, si ca voi tramite indata demisiunea mea si a intregului ministeriu catra pre-siedintele acestei camere. Fara mediulcele, pe care le reclamu, nu voi sta unu momentu macarul potere.

Acumul dloru, amu spusu ce represinta acestu guvern, si-am spus'o forte claru: este unu guvern, avendu de scopu a salvá ordinea cu orce

pretiu; unu guvern destinat a pune capetu res-belului inferiore, si cu tota astea, pana la unu óre-care punctu de vedere strainu civilisatiunii nostra, dreptului nostru. Déca credeti, ca trebuie se ne ajutati, ajutati-ne. Déca credeti ca n'avemu forti'a, energi'a si prestigiulu necessariu, numiti alti ministri. Dér' ve desfidu d'a gasi alte mediulce pentru a preface armata nostra si pentru a stirpi monstrulu teocratiei.

Partit'a epublicana, ce siede p'aceste bance, partit'a din care facu parte acesti ministri, partit'a republicana trebuie se-si aduca aminte, ca legile universului suntu superiori tuturor doctrinelor de partita, si ca nu se respunde resbelului, de catu prin resbelu; si ca partitele insarcinate d'a im-plantá o forma noua de guvern au, mai pre susu de tota, nevoia de energia. Orce reforma causéza reu la óre-cari interese, si guvernele tari energice, sustinute mai antaiu de opiniunea publica, in urma prin institutiuni estraordinarie, numai ele singure potu se infrunte lupt'a in facia interese-lor atinse.

Ce ne cere opiniunea in intru? Ce ne cere Europ'a? Europ'a nu va recunoscere legitimitatea re-publicei, nu va recunoscere, ca republica este aici refugiu asecuratu alu tuturor partitelor, déca nu va vedé, ca republica scie se implinesca im-pozitele decretate de cortesi, se disciplineaza armate formate dupa lege, se sustiena ordinea, se dè ga-rantie tuturor intereselor legitime, se asecure proprietatea lucrului si se faca astufeliu că nici o demagogia, nici cea rosia, care a esistat in poporatiunile dela sudu, nici cea alba, alu carui drapel este implantat de catra poporatiunile dela nord, se nu pota petá si desonorá democrati'a nostra.

Astufeliu ceea ce ne trebuie este ordinea in intru, ordinea in afara. Adaugu: cu, care amu aperatu in totu-déuna democratia; eu care amu aperatu in totu-déuna republica federala; eu a carui anima a arestatu in totu-déuna unu cultu reli-giosu pentru tota aceste principia, ve spunu asta-data, ca de ceea ce avemu nevoia in momentulu de facia, — pentru ca politic'a nu e nimicu, déca nu e transactiunea idealului cu necesitatea; — da, vi-o repetu, de ceea ce avemu nevoia este ordinea, autoritatea guvernamentală; si déca consacrati for-tile si voturile vostre a ne da acésta autoritate, acésta ordine si acestu gunernamentu, ori-cine ar' fi acelu ce-lu represinta, ati salvatu civilisatiunea, si in aelasi tempu, veti fi salvatu si republica', care devenindu totu asia de curatul că si cerulu nostru, se va vedé recunoscuta de catra toti regii si de catra tota popórale lumii. (Aplause vii, mari si prelungite.)

„Al.“

UNGARI'A. (Diecese romaneschi vedu-vite). In Ungari'a se afla in tempulu de facia d'ou diecesi romaneschi veduvite, un'a gr. catolica la Oradea mare, remasa vacanta prin móre episcopului Iosif Selageanu, ér' alt'a gr. resaritena la Aradu, prin memorabil'a inaintare a episcopului Procopiu la demnitatea de Archiepiscopu si metro-politul, in urmarea alegerei epochale intemplete pe temeiul Statutului organicu. Ocuparea scaunului episcopal dela Aradu cade afara de orce calculu si combinatiunea clerului si poporului acelei diecese, pentru ea depinde immediat dela prea in-ant'a denumire, pe temeiul unei simple recomen-datiuni ce se face din partea ministeriului; ca-ci dupa tristele informatiuni ce avemu, este mare in-doiela, déca in casulu acesta se va respecta macaru usulu observatu pe airea si dictatul celu pucinu de bun'a cuvenintia, de a se cere si opiniunea metro-politului si a celorulalti duoi sufragani. Cu totul altumentrea si neasemenatu mai favorabilu stă ces-tiunea ocuparei scaunului episcopal dela Aradu. Acolo episcopulu se va alege totu pe temeiul Sta-tutului organicu, si inca precumu se crede, intr'unu terminu scurt de cateva septemani. Consistoriul diecesanu a si luatu mesuri preparative pentru ac-tulu electoral.

Reمانe numai, că alegatorii din diecesea Aradului se se invioésca érasi in spiritulu charitatiei christiane si alu solidaritatiei atatu de necessarie, asupra persoanei demne de acelu scaunu episcopal. Candidati nu voru lipsi; credemu inse, ca suntemu informati destulu de bene, déca vomu releva opini-unea latita in numit'a diecese, inspirata, precumu

nu ne indoim, de simtiu ecuitatiei si alu reciprocitatiei. Oi se scrie adeca dela d'ou locuri, ca barbali ci mai de influentia si mai demni din diecesea Aradului s'a invoitu intre sene, că dupace Romanima gr. res. din Ungari'a dete celei din Transilvani'a duoi archipastori unulu dupa altulu; dupace pe scaunulu archipastorescu din Transilvani'a au mai statutu si inainte de episcopulu Vasilie Moga, cativa archierei nascuti din Ungari'a si respective din Banatu, asta data pentru diecesea Aradului se se aléga nesmentitul episcopu din Transilvani'a, barbatu că acela, in care se se afle tota calitatile eminente, cate se ceru in genere dela e-piscopu, precumu si celealte neaperatu necessarie unui archiereu, carele că successoru alu metropoli-tului actual, se fia in stare de a -si pastorí tur-m'a sa spirituale in acelu spiritu de reconciliatiune si de tolerantia adevérata christiana si evangelica, in care o au pastoritu parentele Procopie, despre carele nu se audi in totu tempulu pastoriei sale, că se fia avutu conflicte neplacute cu prelati si superintendenti de alte confessiuni, pentru Preasan-ti'a Sa este unulu din acei pucini sapienti ai tem-pului nostru, carii sciu conduce affacerile, cu atata cercumspectiune si tactu, in catu fora că se sufera odata macaru vatemarea drepturilor diecesei sale si ale atributiunilor proprii, totu asemenea sciù se apretiedie si se respecte drepturile altora, de unde urmá firesce, că conflictele se fia impossibili. Dupa noi, nici una diecese nu are lipsa mai mare de unu archiereu dotatu cu asemenea calitati adevérata apostolice, precumu are diecesea Aradului si langa ea a Oradiei. Aradulu -lu va avea, celu pucinu asia spera toti bene simtiorii.

Coler'a si ajutoriulu!

... Am ceditu cu cutremuru mai adeseori prin diaria despre vehement'a colerei, acestui flagel teribilu; fostam chiara si martoru occularu, cum! cu cata necruitiare -si luá amaritele viptima in nu-meru enormu: vedutam, cum erau in cate una comuna cate 5—15 morti pe di; si cum se scotea din una si aceeasi casa cate 1—2—3 cadavre spre depunere la linistea eterna; vedutam orfani cu gramad'a remasi la usile ómenilor — betrani albi la peru, si ingarboviti de necasurile lumii plangundu pre momentulu celor din urma adiutori, ffi ai loru; vedutam omenimea că nesciutória de sene alergundu susu si'n diosu, si desperarea in gradulu supremu; — asia incatu -mi venea a crede, ca nece pre tempulu innundarei popórelor barbare nu erau ómenii mai nesecuri de vietia că in tempulu pre-sente.

Am ceditu multe instructiuni de a ajutá celor alati de acestu morbu periculosu; si alte cate si mai cate regule sanitarie că preservativu in contra lui; — fora inse macaru undev'a se afu ceva ma-nifestatiune de multumit'a cuiv'a, că si candu neme s'ar' fi facutu demnu de dens'a cu acésta ocasiune atatu de potrivita intru adiutarea de apropelui seu, că si candu esercearea semtiului crestinescu că eflusul alu semtiului de onore si morale s'ar' fi stersu cu totulu; că si candu salutarele invetitauri ale man-tuitoriusi nu siar' mai aflá urmatori, că se le puna in lucrare; — ceea ce candu ar' fi asiá ne ar' face se desperam mai tare că de terribil'a colera! ca-ci unu popor din a carui anema s'a stersu semtiulu nobilu de a adiutá de apropelui seu in tempure vitrege, nu e demnu se mai esiste in chorulu celorulalte natiuni vietuitórie; — unu astufeliu de poporul asiá e decadintu, incatu si a uitatu chiara de legaturele ce exista intr'unu popor; elu e in agonia si velulu negru alu mortiei in scurtu -i va acoperi facia vestedita; — unui astufelin de poporul remane sentintia salvatorei „Perirea ta din tene Israele! Apoi si mai in urma, óre unu astu-feliu de poporul potéva contrastá torrentilor nemici-tori, cari din candu in candu venu asupra-i si punu vitalitatea pre pétra de proba?!

Dér' nu! poporul romanu si intru acésta fa-

talitate a datu semne, ca pote si e demnu se existe, fiii lui si cu acésta ocasiune -si au aretatu nobilulu semtiu, siau aretatu amórea ce o au catra fratii loru. Din acestu motivu, fiendu in firma convingere, ca nu voiu fi uniculu, carele ar' dorí se cunóscu unele spirite nobile, nesce aneme sincere, ce s'a aretatu cu acésta ocasiune in intregu cursulu biciului lui Ddieu, nisce adeverati romani, crestini buni, si totu odata muri nepenetrabili contra torrentilor, ce navalescu si mai potu navalii a supr'a omenime; — nisce barbati, cari au datu cele mai eclatante dovedi despre semtiulu loru umanu, nobilele loru aneme, neobositulu zelu, si cu deosebire despre admirabilulu loru curagiu abnegatoriu de sene, — si tóte acestea impreunate si cu una rara desteritate de a sci pune in lucrare, tóte, cate numai li ar' dicta sublim'a-le cunoscintia, cutediu a esi cu numele loru in publicu fora a trece marginile modestiei.

Me aflam chiaru in una din nefericitele comune: Ibanesti, Hodacu, Orsiov'a, Gurgiu, pre unde s'a ivitu cele mai de antanii casuri mortale de colera, si pre unde a grasatu in modu forte infioratoriu. Totu asteptam că intru interesulu bennui comunu, dora va sosi vre unu medicu tramsu din partea regimului, — ceea ce numai in óra a 11 urmă. Asteptarilor mari inse urmeza resulata mici.

Cá adeveratu medie, si consolatoriu s'a aretatu inse on. dnu Andreiu Popu notar. cerc. comuneloru Ibanesci, Hodacu. D. Andreiu Popu erá, care amblá diu'a, nópte, din casa in casa, dela patientu la patientu, impartiendu medicamente, instruendu, consolandu, incourageandu si facundu dispositiuni pentru curatirea comuneloru Ibanesci, Hodacu, preparandu medicamente de casa si conduendu membrii comitetelor sanitarie; — ér' de alta parte nobila-i socia pregatea bucate potrivite coloru convalescenti.

Ma ce e mai multu d. Popu insusi pre spesele proprie a cumperatu medicamente in pretiu de 75 fl. v. a., cari mai tóte le a impartit gratis, scriotoriulu acestora e teste occulatu.

Nu mai pucinu demni de lauda suntu si on. domni preuti romani de ambe confesiunile din numitele mai susu 4 comune. Eli suntu acelia, catra cari in estremulu periclu, că catra medici spirituali se indreptá ochii muribundilor de colera; si cari apoi se si aretara că pastori fideli turmei loru concrediente, alergandu cu s. sacramentu alu cuminecaturei, si cu sfature adeveratu parintiesci.

Onore stimat. d. parochului romanu gr. cat. alu comunei Orsiov'a, care uniculu se afla in comuna, asupra carui'a se indreptá tóte, care apoi desi abia redicatu din indelungatulu morbu de friguri si colerina; totusi se areta la culmea missiunei sale, cercetandu, consolandu, si grigindusi poporenii sei.

Dér' astufeliu de fapte nu se potu recompensá ele trecu preste poterile nóstre, neci ca potemu alta face, decat se aducem cordiala multiumita acestoru barbati alesi si totu odata se i facem atenti, ca: ceea ce noi nu potemu, va poté face fient'a cea mai sublima; — le va rebonificá prea bunulu Dumnedieu.

De langa riulu Gurgiului 1873. m.

Convocare!

Presidiulu sectiunei centrali si alu adunarei generali — alu reuniiunei invetiatoresci „Georgiu Lazaru“ conformu statutelor si concluselor aduse in ultim'a adunare generale din anulu trecutu — convóca prin acésta pre domnii membrii la sessiunea ordinaria anuale, ce se va tienea estu anu la 13, 14 si 15 Octobre calendariulu vechiu in Urbea, Fagarasiu. Domnii membrii voru capetá — că — si anulu trecutu — menagiu si cuartiere

gratis pe totu tempulu adunarei; De aceea suntu invitati a veni la adunare inca pe 12 Octobre a. c. pentru că se se faca inquartirarea inca in acea di. Mai departe fiindu scol'a normale „Radu Negru“ a cadiutu din lips'a de fonduri si fiindu ca directorele acestei scol'e s'a mutatu in alta localitate, in catu-i este preste potintia a se mai ingrigi de managiele si inquartirarea domnilor membrui, cumu a facutu acésta anulu trecutu: dreptu-aceea rogamu forte respectuosu pre onorabilulu comitetu ort. or. besericescu din locu a lua asupra-si acésta affacere. Mai amintim cu asta ocasiune, ca totu atunci se voru tienea si conferintele invetiatoresci anuale din protopresbiteriatele ort. or. I si alu II-lea ale Fagarasiului. Temele de desbatere — cele din anulu trecutu: continuare.

Iónu Dim'a Petrascu presid. adunarii.
Iacobu Oan'a not. adunarei.

Multiamita publica!

Donandune inaltulu minist. reg. ung. de cultu si instructiune publica pre sam'a scol'e nóstre confessionale romane requisitele scolarie necessarie si anume: unu globu de 8" in diemetru, un'a mappa de pariete a Europei, un'a mappa a monarchiei Austriace si Ungari'a, un'a mappa de pariete a Ungariei, un'a de mana a Europei, un'a mappa de mana a Ungariei, table de pariete de cetitu, table de istoria naturale, table fiscale, si un'a masina de computu, acestea le a primitu subscrise reprezentantia dela d. Juliu Bardosi inspectore scolast. II-lea in fondulu regescu, fora de nece un'a scadere.

Ne tienemu de cea mai santa datorentia a multiumi In naltulu ministeriu pentru ofertulu acesta gratuitu facutu in favorulu scol'e nóstre misere.

Sieic'a mica in 3 Octobre 1873.

Simeonu Oprisiu parocu gr. cat.
Chirionu Ivanu curatoru bes.

Nr. 7468 — 1873.

2—3

Publicatiune.

Pentru că se se asecuraze administratiunei alodiale tempulu si linistea necessaria pentru lucrările sale, dela 13 Octombrie anulu curgatoriu in colo, luandu afara diu'a prima, a dou'a si ultim'a a fia-carei lune, este deschisa cass'a alodiale pentru paride numai in órele dinainte de prandiu dela 9—12.

Acésta se aduce la cunoscintia publica cu acelui adausu, ca din momentulu acesta la cass'a alodiala, luandu afara dilele cele trei mai susu inseminate in fia-care luna, numai in órele inainte de prandiu susu inseminate se potu primi bani, se pote plati afara séu se pote da deslusire cerute.

Brasovu 1 Octombrie 1873.

Magistratul cetatii si alu districtului.

Publicatiune.

Prin acésta se aduce la cunoscintia publica, ca inscrierile invetiaceilor la 1 clasa normala a scol'e centrali romane din Turda se voru incepe, fora de nici una tacsa, in 9, ér' cursulu scolasticu in 13 Octobre st. n. a. c.

Turda, 4 Octobre 1873.

In numele eforiei scolastice

Dr. Ioanu Ratiu presid.

Nr. 4880 — 1873.

2—3

Publicatiune.

Cu privintia la focurile si dearderile in paduri ce se intimpla adese ori mai vertosu toamna si primavéra se face atenta totu omulu a observa

cu acuraretia prescriptele §§ 44—48 ale legii silvanistice, care cu patent'a imperatésca din 24 Iuniu 1857, fóia legilor tierii 1857 I, despartimentulu X nr. 148 s'a publicatu si cu emisulu inaltului ministeriu regiu pentru agricultur'a, industria si comerciu din 10 Octombrie 1872 nr. 12581/1872 s'a sustienutu in potere si vigore.

Brasovu 1 Octom. 1873.

Magistratul urbanu si districtualu.

Nr. 214/1873.

3—3

Concursu.

Pre bas'a bugetului preliminatu de adunarea generale a Asociatiunei transilvane, tienuta in 1872 la Sabesiu p. XVII, adoptatu in siedint'a de astazi, si pentru anulu 1873/4, se publica prin acésta concursu la urmatóriale stipendia si ajutoria:

1. La unu stipendiu de 150 fl. v. a. pentru unu juristu in patria.
2. La unu stipendiu de 60 fl. v. a. pentru unu gimnasistu.
3. La unu stipendiu de 60 fl. v. a. pentru unu elevu dela scol'a reale.
4. La 6 ajutoria de cate 50 fl. v. a. pentru 6 sodali de meseria, cualificati de a se face maiestri.
5. La 20 ajutoria de cate 25 fl. v. a. destinate pentru 50 invetiacei de meseria.

Terminulu concursului pentru stipendiale si ajutoriale susu amentite se defige pre 20 Octombrie cal. nou 1873.

Concurrentii de sub pos. 1, 2 si 3, au de azi astearte la comitetulu Asociatiunei tene, pana la terminulu sus indigitatu concursele loru, provediute: a) cu carte de botezu, b) cu testimoniu de pre semestrul II-lea anulu scol. 1872/3, c) cu testimoniu de paupertate, d) cu reversu despre aceea, cum ca agiungandu la stare, se voru face membrii Asociatiunei, si in fine, concurrentii la stipendiul de sub pos. 1, voru avea de a mai alaturá la concursale loru, si reversu despre aceea, cumca absolvindu studiale, se voru aplicá in patria in catu -si voru afila postu coresponditoriu.

Dela concurrentii la ajutoriale de sub post. 4, pre langa atestatu de botezu, se recere, că se produca adeverintia dela maiestrul respectivu, despre aceea, cumca suntu cualificati de a se face maiestri.

Ér' dela concurrentii la ajutoriale sub post. 5, pre langa atestatulu de botezu, se recere adeverintia dela maiestrul resp. despre desteritatea si diligenti'a in meseri'a, cu carea se occupa.

Fostii stipendiati pre anulu trecutu, carii prin producerea documentelor de progressu in studiu, au satisfacutu conditiunilor recerute, se lasa si pre anulu scol. 1873/4 in usuarea avutelor stipendia, inse cu aceea conditiune, că se produca documentu de inmatricularu dela directiunile institutelor respective, ca astufeliu se se pote face dispozitiunile de lipsa pentru asemnarea stipendialor conferite si pre anulu scol. 1873/4.

Din siedint'a lunaria a comitetului Asociatiunei transilvane tienuta la Sibiu in 23 Septembre 1873.

Cursurile

la bursa in 9 Octombrie 1873 stá asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 43	cr. v. a
Napoleoni	—	—	9 " 04	" "
Augsburg	—	—	107 " 55	" "
Londonu	—	—	112 " 80	" "
Imprumutul nationalu	—	—	73 " 10	" "
Obligatiile metalice vecchi de 5%	69	—	" "	" "
Obligatiile rurale ungare	75	—	" "	" "
" temesiane	73	—	" "	" "
" transilvane	73	50	" "	" "
" croato-slav.	75	—	" "	" "
Actiunile bancei	—	—	959 " —	" "
creditului	—	—	221 " 50	" "